

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бородін Є. І. Молодіжна робота в територіальній громаді в умовах війни. *Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах. 2022. Т. 3. С. 109–112.
2. Інформаційна система для керування діяльністю молодіжних центрів. *Молодіжні центри України*. URL: <https://youthcenters.mms.gov.ua/?tab=centers> (дата звернення: 15.04.2024).
3. Корпач Н., Сидорук І. Основні напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні: соціально-педагогічний аспект. *Педагогічний часопис Волині*. 2016. № 2 (3). С. 30–34.
4. Левченко Н. В. . «Молодь» та «молодіжна робота»: смислове наповнення понять. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2021. № 2 (49). С. 85–91.
5. Молодіжний працівник / Youth Worker : вебсайт навчальної програми. URL: <https://youth-worker.org.ua/> (дата звернення: 12.04.2024).
6. Разумова Г. В., Сорсорян Е. З. Головні аспекти реалізації державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації. *Економічний простір*. 2018. № 132. С. 83–94. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/xmlui/handle/123456789/776>

СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ОСОБАМ, ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Валерія Сємкова

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

siemkova.valeriia@gmail.com

Науковий керівник: Вадим Лютий

Постановка проблеми. Війна в Україні, яка почалася у лютому 2022 року і триває і по сьогоднішній день, завдала значної шкоди різним категоріям населення країни, викликавши серйозні проблеми у сферах фізичного і психологічного здоров'я, економічні і соціальні труднощі. Безперервні військові дії на українській території привели до масштабної гуманітарної кризи, що призвело до виникнення комплексних і складних проблем і потреб у постраждалих. Усе це потребує від спільноти соціальних працівників розробки нової системи реагування на виклики і вдосконалення вже існуючих підходів до підтримки вразливих верств населення. Але важливо переконатися, щоб ці послуги були якісними, ефективними та максимально адаптованими до потреб цільової аудиторії. Тому, необхідним є розуміння того, що з себе уявляють основні потреби постраждалих від війни в Україні, хто може їх забезпечувати, і як покращити цей процес.

Аналіз останніх досліджень. Тему особливостей та складу потреб населення, постраждалого від війни, вивчали В. Лютий, Т. Алексеєнко, Б. Жукова, Н. Артеменко, С. Кравець, О. Зінченко. Важливі внески у розкриття

цієї теми внесли і такі дослідники, як Т. Семигіна, Н. Гусак, С. Трухан, Ю. Песоцька, К. Вербицька, В. Нікітіна. Значну роль у відображенні різних аспектів соціальної роботи з постраждалим населенням зіграли В. Кердивар, В. Христенко, І. Трубавіна, В. Нікітіна, І. Мельник та ін.

Мета статті. Головна мета цієї статті – висвітлити, з якими потребами стикається постраждале від війни населення України, і відобразити роль неурядових організацій у задоволенні таких потреб.

Виклад основного матеріалу. Військові дії в Україні викликали вкрай серйозні соціальні, психологічні, економічні та юридичні проблеми серед постраждалих осіб. Так, сьогодні одним з найпоширеніших наслідків війни є психологічна травма, яку зазнали майже усі жителі України, яких прямо чи опосередковано торкнулися воєнні дії і пов'язана з ними криза. Психологічна травма може виявлятися в різних формах психологічного стресу, привести до виникнення посттравматичного стресового розладу (ПТСР), тривожності, депресії. Негативний досвід переміщення, втрати та насилля завдають серйозної шкоди людській психіці, перешкоджаючи нормальному соціальному функціонуванню та зусиллям із відновлення постраждалого населення. Таким чином, багато жителів України сьогодні потребують комплексної і невідкладної психологічної підтримки, яка буде акцентована на індивідуальному підході до кожного.

Важливою потребою постраждалого населення України на сьогоднішній день є відновлення доступу до медичної допомоги та послуг з реабілітації. Зокрема, фізичні втрати, спричинені військовими діями, підсилюють потреби українців у термінових і комплексних медичних заходах, доступі до невідкладного лікування, хірургічного втручання, реабілітаційних послуг та постійної медичної підтримки. Багато жертв війни, в особливості ті, хто перебуває у важкому стані, потребує надання спеціалізованої медичної допомоги, без якої відновлення і підвищення якості життя неможливе.

Переміщення, викликане війною, загострює і кризу відсутності притулку чи житла, оскільки люди вимушені залишати свої домівки в пошуках безпеки. Втрата житла або руйнування житлової інфраструктури значно погіршує становище постраждалих від воєнних дій. Тому, вирішення проблеми гострої потреби українців у тимчасовому чи постійному житлі стає для сфери соціальної роботи ще одним невідкладним пріоритетом, що вимагає узгоджених зусиль для відновлення добробуту переміщених осіб.

Глибокого негативного впливу зазнала і соціально-економічна стійкість спільнот, постраждалих від воєнної агресії. Переміщення, втрата можливостей працевлаштування та порушення економічної стабільності підривають фінансову безпеку багатьох сімей, посилюючи їхню вразливість. Тому, до списку найважливіших потреб українців сьогодні відноситься також потреба у заходах щодо підтримки їхнього економічного становища та посилення самозабезпечення.

Нарешті, величезними труднощами для постраждалого від війни населення виступає подолання викликів, пов'язаних з юридичною сферою. Питання, пов'язані з правами власності, документацією, спадщиною та

компенсацією за збитки, сприяють виникненню потреб у правовій допомозі та ініціативах з захисту прав та інтересів постраждалих осіб. Це приводить до необхідності пошуку надійних систем підтримки і усунення юридичних перешкод для постраждалих від війни.

Таким чином, на сьогоднішній день населення України стискається з великою кількістю викликів, які ведуть до виникнення потреб у підтримці, допомозі та ефективних заходах з відновлення нормального рівня життєдіяльності. Це вимагає цілісного та узгодженого підходу, який дозволить охопити одночасно різні проблеми українців. Тому, вирішальну роль сьогодні відіграють неурядові організації (НУО), характер діяльності яких дозволяє надавати комплексну допомогу постраждалому населенню.

На фоні війни і гуманітарної кризи НУО стають незамінними учасниками надання основних послуг і підтримки постраждалим жителям України. У першу чергу, НУО здатні сприяти відновленню психічного здоров'я і подоланню впливів і наслідків психологічних травм, пропонуючи послуги психосоціальної підтримки особам, які її потребують. Через надання індивідуальних консультацій, через заходи групової терапії та спеціалізовані програми, адаптовані до потреб постраждалих від війни, НУО сприяють процесу одужання та зміцнюють механізми внутрішньої підтримки постраждалого населення. Крім того, неурядові організації беруть участь у наданні життєво необхідної гуманітарної допомоги, продуктів харчування, одягу, гігієнічних наборів. Таким чином, НУО сприяють пом'якшенню труднощів, з якими стикаються переміщені особи, та полегшенню страждань, захищаючи людську гідність у період кризи. Важлива роль НУО полягає і в тому, що вони активно беруть участь у відбудові пошкодженої інфраструктури та забезпеченні безпечних умов життя, вирішуючи через це невідкладні гуманітарні потреби, що виникають внаслідок військової агресії.

Не менш важливою є і роль НУО у забезпеченні доступу до якісної медичної допомоги та реабілітаційних послуг для осіб, які постраждали від поранень і ускладнень зі здоров'ям. Завдяки партнерству з медичними установами, розгортанню мобільних медичних бригад та організації спеціалізованих програм лікування та реабілітації НУО мають можливість вирішувати критичні медичні потреби українців. Важливо відмітити, що неурядові організації також беруть участь в ініціативах з розбудови потенціалу, спрямованих на підвищення кваліфікації та можливостей медичних працівників, тим самим зміцнюючи інфраструктуру охорони здоров'я в регіонах, постраждалих від конфлікту.

Важливими є ініціативи НУО, спрямовані на адвокацію прав постраждалого населення і його економічне відродження. Так, завдяки наданню фінансової допомоги, програмам професійного навчання, ініціативам з розвитку мікропідприємств і послугам щодо працевлаштування НУО дають змогу людям відновити стабільний дохід і повернути економічну самодостатність. Також, НУО беруть участь в ініціативах з адвокатури, спрямованих на підтримку підзвітності, прозорості та повазі до прав людини під час війни. Завдяки зусиллям стратегічного лобювання, взаємодіям з

урядовими та міжнародними установами, НУО поширюють голоси соціально виключених спільнот, виступають за реформи політики та наполягають на впровадженні правових та інституційних гарантій для захисту прав жертв війни.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, роль неурядових організацій у наданні допомоги населенню, постраждалому від війни в Україні, є незамінною. НУО роблять значний внесок у полегшення страждань, відновлення гідності та сприяння стійкості українців, тим самим виступаючи каталізаторами позитивних змін. Але важливо відмітити, що для підтримки якості надання послуг неурядовими організаціями, необхідним і перспективним на сьогоднішній день є впровадження механізмів моніторингу та оцінки діяльності таких організацій. Моніторинг і оцінка дозволять НУО оцінювати вплив і ефективність своїх програм, визначати сфери, які необхідно покращити, і розумно перерозподіляти ресурси, щоб максимізувати користь для постраждалого населення. Крім того, передбачається, що впровадження моніторингу та оцінки сприяє підзвітності та прозорості в гуманітарному секторі. Систематично відстежуючи та оцінюючи результати своєї діяльності, НУО зможуть продемонструвати підзвітність перед донорами та зацікавленими сторонами, яким вони служать. Нарешті, впровадження практик моніторингу та оцінки буде сприяти професіоналізації та розвитку сфери соціальної роботи. Застосовуючи підходи, що ґрунтуються на фактах, і суворі методології оцінки, НУО зможуть підвищити стандарти практики в секторі, сприяючи культурі безперервного навчання, інновацій і передового досвіду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дуля А., Лютий В. Досвід представництва інтересів внутрішньо переміщених осіб недержавними організаціями. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. Вип. 3. С. 15–22.
2. Лютий В. П., Дуля А. В. Сім'ї внутрішньо переміщених осіб з дітьми: потреби та стратегії опанування складними обставинами. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. Вип. 1. С. 49–58.
3. Лютий В. Вплив програм соціальної допомоги на життєдіяльність сімей внутрішньо переміщених осіб. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2017. № 3. С. 26–37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VAPSV_2017_3_5
4. Міжвідомчий постійний комітет (МПК). Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка в умовах надзвичайної ситуації. Женева : МПК. 2007. URL : https://knowledge.org.ua/wpcontent/uploads/2023/03/iasc_mhpss_guidelines_ukrainian.pdf